

daři však nemohou se spokojiti pouhou neutralitou, potřebují při svém špatném poměru k ostatním sousedům přímo pomoci rakouské, jak hospodářsky tak politicky. Ale Rakousko při nejlepší vůli nemůže zkonsumovat zemědělské přebytky jednoho z největších vývozců obilí, Rakousko musí být Maďarům mostem do Německa. Proto také hrabě Bethlen již předtím byl v Berlíně. Setkal se všude se zdvořilostí, ale nedostal nic více. Německo provozuje ostřejší ochránářskou politiku než kterýkoli jiný stát a *Maďarsko není připraveno k poctivé reciprocitě vůči průmyslovému dovozu*, poněvadž fedruje vlastní industrialisaci. Tak se stává, že přes přátelské úmluvy dochází jen k nepatrným úlevám, které rostoucí bídu širokých vrstev v Maďarsku nemohou zadržeti. Patrně právě proto mluví se tím více o *fantastických politických koncepcích, které jsou podporovány z Itálie*. Fašistická diplomacie je neúnavná ve vymyšlení nových bloků a aliancí, čelících proti »versailleskému pořádku« a do této řady konstrukcí, které se hroubí tak rychle jako vznikají, přichází nyní také *myšlenka na jakési obnovení Rakousko-Uherska*. Vypadá to velmi nepravděpodobně, vždyť právě Itálie přičinila se nejvíce o rozbití monarchie habsburské, ale patrně takové malé Rakousko-Uhersko, složené jen ze zbytků monarchie, bylo by Římu docela vhod, domnívá se, že by je mohl kontrolovat a pomocí této posice ovládat celou střední Evropu.

Konference indických státníků, obeslaná zástupci umírněných směrů mezi Hindy a zástupci menšinových národností, zejména mohamedánů, dospěla po řadě týdnů jednání s anglickými politiky ze všech tří stranických táborů k dohodě, podle níž se *Indie dostane na cestu k opravdové ústavě* v dohledné době. Základní myšlenky návrhu směřují k jisté *federalisaci* nového dominia. Britská Indie bude rozdělena na řadu samosprávných celků, k nimž budou přiřazeny rovnoprávně dosavadní samostatná knížectví. Tímto rozdělením získá se pro Anglii přece jen nadále příležitost k panování. Rozpory mezi jednotlivými provinciemi, kastami a národnostmi musí srovnávat ústřední moc, sídlící v Delhi a reprezentovaná vládou, na jejíž složení bude mítí základní vliv *britský guvernér*. Odpovědnost této vlády parlamentu bude omezena jednak ustanovením jednacích řádu, podle něhož pouze dvoutřetinná většina obou sněmoven může jí odeprítí důvěru, jednak tím, že nejdůležitější resorty zůstanou prozatím výhradnou doménou guvernérovou. Jde tu zejména o *zahraniční politiku, vojsko a finance*. Londýnská konference shodla se na těchto principech, zbývalo jen uspokojit nároky mohamedánů na zajištění jejich národních posic indickou většinou. Rozhodující mocí v Indii nejsou však tyto složky, zastoupené v Londýně, je to *revoluční moc tak zv. národního kongresu a morální autorita Gandhiho*. Tento národní světec indický má dnes rozhodnutí v rukou, podle toho, přikloní-li se k oportunistům nebo k extremistům bude rozhodnut osud Indie. Zatím lze říci jen tolik, že *váhá* odmítnouti nabízenou ruku, poněvadž nemůže pochybovat o upřímnosti anglických úmyslů. Na překážku je tu však zásadní neporozumění mezi východním náboženským myslitelem, který má své zvláštní představy o hodnotě a způsobu života, a evropskou politikou, která musí trvat především na zákonném pořádku a na hospodářských zájmech.

Dr. Rudolf Procházka.

LITERATURA.

ANDRÉ SIEGFRIED: TABLEAU DES PARTIS EN FRANCE. Paris, Grasset 1930. 245 stran.

Po »dnešní Anglii« a »dnešní Americe«, jež vylíčil ve svých předcházejících knížkách, přichází autor s obrazem Francie. Neboť titul knížky je příliš skromný; není to jen obraz francouzských politických stran, nýbrž obraz francouzské povahy a psychologie francouzského ducha. Politickým stranám věnuje S. až poslední třetinu svého díla, kdežto v prvních dvou třetinách rozbírá různé stránky francouzské povahy a hlavní složky francouzské vnitřní a zahraniční politiky.

Ukazuje, jak se vůbec postavení Francie dnes liší od nových životních podmínek, jež se snaží ovládnouti svět (množství a seriová výroba místo kvality, kolektivita místo jednotlivce). Nejméně pak

se těmto novým podmínkám přizpůsobila francouzská politika. Zde nejvýrazněji vyniká hlavní charakteristika francouzské povahy: individualita. Francouzský národ je dodnes složen z rolníků, samostatných řemeslníků, buržoasie, vesměs lidí, pracujících pro sebe, nikoli pro kolektivitu. To jsou tři reprezentativní společenské typy Francie, ale cizinec jich obvykle nezná, protože v Paříži, kam se obvykle jezdí, jich téměř nevidí. Třeba je hledat na venkově.

Francouz je tedy především individualitou, jež si myslí, že je autonomní po stránce intelektuální, a jež chce být autonomní i hospodářsky. Odtud vášnivá snaha po osobní neodvislosti. Snahu po hospodářské autonomii jednotlivcově podporuje hospodářská autonomie země: Francie sice dováží hojně surovin (vlínu, surové hedvábí, uhlí, koks, petrolej), avšak má téměř vše, čeho potřebuje pro živobytí. (Na rozdíl od Anglie, jež dováží dvě třetiny obilí a dvě pětiny masa.) Odtud nezáměr většiny francouzských poslanců o námořní a koloniální otázky, kdežto v anglické dolní sněmovně mají vývozci, loďaři a finančníci vždy poslední slovo.

Francouzův individualismus má ovšem své vady. Francouz je nedůvěřivý, žárlivý v bázni o svou neodvislost, není nikdy sentimentální, jde-li o jeho hmotné zájmy, a když dosáhl své neodvislosti, nestará se o nic, co není jeho zemí, jako by byl sám na světě. Ano, avšak tyto vady vyváží mnoho předností. Je dospělou osobností, která se dívá životu tváří v tvář, bez přetvářky a bez ilusí. Můžete s ním vždy o něčem hovořit, neboť přemýšlel o problémech života. Jeho kultura není vzata z knih a časopisů, nýbrž z osobní zkušenosti a ze staleté tradice odkázané předcházejícími generacemi. V době, kdy kolektivismus zaplavuje vše, drží vysoko pochodeň individuality a tím je velikým idealistou.

Cizinci jsou často zmateni těmito různými dobrými i špatnými vlastnostmi Francouzů. Nejčastěji je pak posuzují nesprávně. Jsou prý lehkomyšlní: a oni jsou vážní, pracovití. Jsou prý proměnliví: a oni jsou tvrdohlaví ve svých logických usuzováních a zajatci svých rozumových úvah. Jsou prý »bohémští«, a oni jsou větší buržoové než cizinci, kteří je takto soudí. Konečně jsou prý dekadentní, a francouzský národ je společensky nezměnitelný a biologicky nezničitelný.

Francouzský politický systém je založen na jednotlivci. Proto je odlišný od politických systémů v jiných zemích, založených na novém řádě a nových zásadách: spolupráce místo autonomní práce jednotlivcovy, kázně místo individualismu, výkonnosti místo svobody. Francouzská politika nikterak neopouští ideologii individuality pro program společenské výkonnosti. Proto Francie zůstává politicky společností malých lidí, oddaných úzkému individualismu, žárlivých na každou hierarchii a nepřejících polomystickému opojení z výroby, jež přetvořuje dnešní svět.

Ve vnitřní politice má francouzský individualismus za následek, že zde není přesně organizovaných stran; jsou jen skupiny, velmi volné a neukázněné. Druhým rysem francouzské politiky je, že Francouzi jsou plně spokojeni svým způsobem života, jejich společenský rámec je nejpevnější složkou národní jednoty. Proto se politické spory týkají jen nepatrné části jejich existence. O velké většině životních otázek smýšlejí Francouzi všech politických stran stejně.

Strany se dělí hlavně podle dvou měřítek: zda přijímají či nikoli zásady francouzské revoluce a zásady novodobého společenského řádu, vzniklého kapitalistickou výrobou. Přijmouti zásady revoluce znamená státi na levo, to jest odmítati vládu společenských autorit (proti vládě lidu) a zasahování církve do věcí státu. Na levici jsou: rolníci a venkovští řemeslníci, průmysloví dělníci, malí úředníci a drobná buržoasie. Na pravici: církev, šlechta, vysoká buržoasie, katolické obyvatelstvo oddané knězi, selští nájemci bojující se vlastníka, obchodníci bojující se bojkotu a zaměstnanci odvislí od zaměstnavatelů. Francouzský lid ve své většině nezapřel myšlenku rovnosti a demokracie francouzských revolucí: je většinou na levici, proti politickému vlivu církve i kapitálu.

Zahraniční politika se nikdy netěšila ve Francii velkému zájmu. Lid vždy soudil, že není třeba dělati vysokou politiku. Tu dělají jen ti, kdo hledají slávu nebo mají o národní velikosti názory, jež jsou lidu lhostejné. Lid bude hájiti národní půdy proti útokům a potom na něm žádejte vše. Ale dejte mu pokoj se vším ostatním. Přirozeně, že poválečné poměry přinutily i Francouze, aby se poněkud

staral o mezinárodní otázky: je zde především otázka jeho bezpečnosti, pak mezispojenecké dluhy a reparace, hospodářské znovuvybudování Evropy a konečně organizace míru. Hlavně však chce mír, chce jej lid i pacifističtí ideologové. Ovšem že jsou na pravici živly, které hlásají, že nejlepším nástrojem mezinárodní politiky je síla, a že je nutno zabezpečiti hranici. Francouzská zahraniční politika se pohybuje mezi těmito dvěma póly: národním a pacifistickým.

Čtvrtou kapitolu věnoval S. francouzské vnitřní politice od války. Vyplývá z ní, že tam nemůže nikdy vládnouti dlouho ani levice ani pravice. Levice nemůže uplatňovati ve vládě radikální hesla svého programu, protože každá vláda musí být odpovědná a musí mít ohledy. Nemohla by také spoléhati v tomto případě na hlasy umírněných. Potom jí ovšem odpadají krajní stoupenci a dochází k vládě pravice. Tato budí však vždy známou odezvu ve veřejném mínění, jež se ihned seřadí do šiku »republikánské a laické obrany«. Přichází tedy zase vláda levice a historie se opakuje. Francouzové se radí na pravo před levým nebezpečím a na levo před nebezpečím pravým. Je jim vždy třeba nějakého nebezpečí a tak tomu asi bude vždy.

Pokud se týká politických stran samých, nejsou to strany v našem slova smyslu a většinou jsou velmi špatně organizované. Kluby (skupiny) ve sněmovnách mají již jemnější odstíny, ale často i zde osobní. A tak dělí S. strany podle obecných tendencí na levice, střed, pravici.

Levice zahrnuje radikální socialisty, sjednocené socialisty, různé skupiny socialistických republikánů a snad komunisty.

Radikální socialisté mají 114 poslanců a dostali r. 1918 17% hlasů. Strana malých lidí, individualistů, hájící laickosti proti klerikalismu a lidu proti kapitalistům. Neznají nepřítel na levice a v doplňovacích volbách podporují socialisty.

Sjednocení socialisté mají 107 poslanců, dostali 18% hlasů. Strana revoluční a marxistické tradice, odmítající jakýkoli styk s buržoasií. Nehlasují ani pro rozpočet. Avšak v praxi je to strana demokratická a duch jejich poslanců je parlamentní.

Socialističtí republikáni (16), *francouzští socialisté* (14) a *neodvislá levice* (20) mají 50 poslanců a 5% hlasů. Jsou zde hlavně přeběhlíci, kteří by rádi zůstali pokrokoví a leví a zároveň by byli rádi účastni vlády.

Komunisté mají 11 poslanců a 11% hlasů.

Střed. Jeho zásadou je zachování společenského řádu v republikánském duchu, je však velmi špatně organizován.

Radikální levice (51 poslanců) hlasuje s pravicí v otázkách hospodářských, s levicí v otázkách sociálních.

Leví republikáni (66 poslanců) nejsou vlastně na levice. Jsou to mírní republikáni starých zásad, volení obyčejně pravičáckými živly, ale podléhající aspoň jmenem obecné tendenci pokrokovosti.

Demokratická a sociální akce (31 poslanců) jsou konzervativní zástupci velikého kapitálu.

Sociální a radikální levice (17 poslanců) jsou bývalí radikální socialisté, kteří dali přednost Poincarému před levým kartelem.

Kdyby tento střed (165 členů, 22% hlasů) byl sjednocený a disciplinovaný, byl by pánem sněmovny. Poněvadž však každý jeho člen byl zvolen také z části hlasy levých i pravých, řídí podle toho své hlasování.

Pravice. Soustřeďuje se kolem církve a šlechty.

Neodvislí (39 členů) jsou vlastně posledními royalisty.

Republikánsko-demokratická Unie (87 členů) by mohla státi ve středu, kdyby se nestavěla proti laickosti v otázkách náboženských a nehájila hierarchie v otázkách sociálních. Je značně nacionalistická.

Lidoví demokraté (18 členů) chtěli by smířiti katolicismus s demokracií a přijmouti Republiku — ovšem bez laického pojetí státu, jak je vytvořila Revoluce. Není to strana reakční, přes to však hlasuje vždy konzervativně.

Voličů zapsaných	11.250.000	Levice	271 (44%)
Voličů volivších	9.351.000 (83% ze zapsaných)	Střed	165 (27%)
Levice	3.846.000 (41% z volivších)	Pravice	144 (24%)
Střed	2.145.000 (22% «)	Komunisté	11 (2%)
Pravice	2.160.000 (23% «)	Bez strany	20 (3%)
Komunisté	1.064.000 (11% «)		
Různí	136.000		

Z tabulky je zřejmo, že levice nestačí sama na vládu; zdá se, že spojení pravice a středu bylo by neodolatelné. Avšak matematická čísllice nerozhoduje ve francouzské politice a levice má stále tolik přitažlivosti svou tradiční francouzskou pokrokovostí, že není možno trvale proti ní vládnout. Republika snáší jen velmi nerada a k vůli své bezpečnosti vládu lidí, kteří nemají jejího ducha. Proto je vlastně Francie politicky inspirována svou levicí; brzda zájmů zůstává vždy tak blízko, aby jí bylo možno užítí.

Autor končí srovnáním francouzské a anglosaské demokracie. Kdežto demokracie francouzská chce osvobodit jednotlivce, rozumově laicisací a politicky bojem proti tyranii, anglosaské demokracii je programem jednotlivcův hmotný blahobyť. Jak řekl Fournol: »Vy chcete osvobodit proletáře, aby četl knihy, oni pak proto, aby si mohl koupit automobil«. Je to starý protiklad nominalismu a realismu. Bude obětována výkonnost či jedinec? Pro co se lidstvo rozhodne? ptá se autor. Pro svou osobu odpovídá, že Francie nebude moci zapřítí svého životního instinktu: ochrany jednotlivcovy.

Dr. Konstantin Jelínek.

P. N. MILJUKOV: NÁRODNOST, JEJÍ VZNIK A VÝVOJ SE ZVLÁŠTNÍM ZŘEŤELEM K POMĚRŮM SLOVANSKÝM. Vyšlo v »Politické knihovně«, v řadě II. jako kniha XI. nákladem »Orbis« v Praze 1930. Stran 176 za Kč 36.—.

Přistupuje k řešení otázky národnosti, jejího vzniku a vývoje se stanoviska vědeckého, vychází Miljukov ze zásady, že národnost jest v podstatě demokratická: jest to proces, uskutečňující se v masách. A jsouc chápána jako princip živý a nikoli mrtvý, jest národnost zároveň principem tvůrčím; ochraňuje sice statky staré, ale vytváří neustále nové, a jako všechno živé, jest podrobena zákonu vývoje a zdokonalování. *Národnost jest zjev sociální*; jsouc produktem živého styku a společné činnosti určité skupiny lidské, *existuje jen potud, pokud pokračuje styk*. Projevuje se tehdy, kdy styk dosahuje jistého trvání a intensity. Národnost existuje tudíž jen v procesu, není věčná ani nehybná, nýbrž se neustále mění: skládá se, rozvíjí se a může se i rozpadnouti. Patří mezi důležité produkty kolektivně-psychické. Jež může vytvořiti *jen sociální styk*. Aby se národnost stala národem, musí v sobě vytvořiti orgán paměti a pomocí něho sama vědomě sebe určit; stává se činnou, *volunkaristickou*, stává se »národem«. Podle Miljukova jest nepochybně, že první kroky k národnímu sebepoznání dělají vůdcové plemen a potom jim bližší vojenské kruhy. *Mozkem a pamětí národa* je inteligence. Vůdcové a vojenské dvořanstvo nemohou konec konců vytvořiti národnosti, nýbrž první dávají pouze smysl jednotě národního typu, vytyčují společný cíl národu a připravují vytvoření pomůcek pro společenský styk. Národní hnutí nastává však ve skutečnosti teprve tehdy, když celý tento sjednocující pochod zachvátí masy, což se děje tenkrát, kdy v myslích a srdcích každého člena národa zasvitne společná idea. Princip nové národnosti byl podle autora formálně prohlášen s tribuny sněmovní francouzské revoluce a rozšířen po Evropě francouzskými generály; je to zásada Kantova a Fichteho: »Národnost není mrtvý objekt, jímž libovolně nakládají jiní. Národ jest *subjekt*, nositel *své vůle*«.

Až do začátku 19. století zůstávala národnost zjevem pokrokovým — zároveň i jako hybná síla